

Sygn. akt I ACz 2507/13

POSTANOWIENIE

Dnia 31 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący Prezes SA:	Andrzej Niedużak
Wiceprezes SA:	Jacek Gołaczyński (spr.)
Sędzia SA:	Jan Gibiec

po rozpoznaniu w dniu 31 grudnia 2013 r. na posiedzeniu niejawnym we Wrocławiu

sprawy z powództwa **H. K., A. K.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Wojewodzie (...)**

o ustalenie

na skutek zażalenia powodów

na postanowienie Sądu Okręgowego w Opolu Wydział I Cywilny

z dnia 18 września 2013 r. sygn. akt I C 464/13

w przedmiocie odrzucenia pozwu

p o s t a n a w i a: oddalić zażalenie

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 września 2013 r., sygn. akt IC 464/13 Sąd Okręgowy w Opolu Wydział I Cywilny odrzucił pozew H. K. i A. K. dotyczący zasądzenia od strony pozwanej kwoty 315.744,15 zł jako rekompensaty tytułem zadośćuczynienia za mienie zabużańskie pozostawione w byłych granicach RP przed 1939 r. w mieście Z., ul. (...), wówczas województwo tarnopolskie, wraz z ustawowymi odsetkami za zwłokę od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty po 1/2 części tej kwoty na każdego z w/w powodów. W uzasadnieniu postanowienia Sąd I instancji wskazał, że wyczerpujące regulacje dotyczące ustalenia uprawnień do rekompensaty za pozostawione mienie i ustalenia wartości tego mienia zawiera ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 169, poz. 1418 z późn. zm.), zaś według art. 5–9 cyt. ustawy realizacja roszczeń osób uprawnionych do rekompensaty odbywa się z zastosowaniem trybu postępowania administracyjnego, co w przypadku powodów nastąpiło (decyzja Wojewody (...) z 8 marca 2011r, nr(...)), utrzymana w mocy decyzją z 14 lipca 2011r., nr (...)). Sąd Okręgowy stwierdził, że żaden z przepisów cyt. ustawy, będącej *lex specialis* wobec norm kodeksu cywilnego, nie daje podstaw prawnych do ubiegania się przez powodów o zadośćuczynienie z tytułu pozostawienia nieruchomości poza granicami państwa, zatem w tym stanie rzeczy przyjęto, iż niedopuszczalna jest droga sądowa i w oparciu o treść art. 199 § 1 pkt 1 k. p. c. pozew odrzucono.

Strona powodowa nie zgodziła się z powyższym orzeczeniem i zaskarżyła jej w całości. Powodowie wniesli o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do dalszego prowadzenia Sądowi Okręgowemu w Opolu,

I Wydział Cywilny oraz o rozpoznanie sprawy na ewentualnie wyznaczonym w tym celu posiedzeniu jawnym także podczas nieobecności powodów lub ustanowionego przez nich pełnomocnika. W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że ustalenia dotyczące sprawy odszkodowania za mienie zabużańskie dokonane na podstawie ostatecznego wyroku Trybunału Praw Człowieka w S., wyroku pilotażowego – ugodowego, ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej zostały potwierdzone przez Ministerstwo Skarbu Państwa, wpisane do rejestru centralnego i przekazane do wypłaty, co znalazło odzwierciedlenie w piśmie Wojewody (...) z dnia 23 listopada 2007 r., wskazującym na dochowanie przez powodów wszystkich procedur dotyczących odszkodowania, jednak sprawa odszkodowania nie została sfinalizowana i powodom odmówiono odszkodowania ze względu na „decyzje organów wyższego stopnia”. Zdaniem powodów zaskarżone postanowienie odrzucające pozew powinno być uchylone jako bezpodstawne i nieuzasadnione, a sprawa przekazana Sądowi I Instancji do merytorycznego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Kwestię rekompensat za „mienie zabużańskie” w obecnym stanie prawnym reguluje ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 169, poz.1418 z późn. zm.). Kluczowym zagadnieniem w rozpatrywanej sprawie jest dopuszczalność drogi sądowej w świetle unormowań cyt. ustawy.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 marca 2008 r., sygn. akt I CSK 430/07 (OSNC 2009 nr 5, poz. 75, „Biuletyn SN” 2008 nr 7 poz. 8, „Monitor Prawniczy” 2009, nr 16, s. 897-900), na tle wyroków Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2007 r., sygn. akt IV CKN 376/06 (baza programu Lex nr 369145) oraz z dnia 22 listopada 2007 r., sygn. akt III CSK 143/07 (nie publ.), cyt. ustawa, kontynuując rozwiązanie oparte na przyznaniu prawa zaliczenia, przyznaje uprawnionym prawo do odszkodowania w formie świadczenia pieniężnego, zaś przewidziane jej przepisami „prawo do rekompensaty”, wyczerpuje roszczenia osób przesiedlonych zza granicy wschodniej. Jeżeli uprawniony domaga się rekompensaty w formie świadczenia pieniężnego (art. 13 ust. 2 ustawy), także jego sposób ustalenia i wysokość określa ta ustawa, a potwierdzenie prawa do rekompensaty odbywa się w drodze postępowania administracyjnego (art. 5 ust. 3 ustawy). W przytoczonym wyżej wyroku z dnia 2 lutego 2007 r. (sygn. akt IV CSK 376/06) Sąd Najwyższy stwierdził, droga sądowa do dochodzenia rekompensaty jest wyłączona.

W tym kontekście należy zważyć, że przyjęcie niedopuszczalności drogi sądowej w zakresie dochodzenia rekompensaty nie zamyka wszakże możliwości dochodzenia odszkodowania, które może przewyższać kwotę rekompensaty, jeśli ma miejsce delikt (czyn niedozwolony) Skarbu Państwa. Delikt ten polega na działaniach normatywnych, niezgodnych z Konstytucją oraz na działaniach faktycznych, uniemożliwiających zrealizowanie prawa przewidzianego ustawowo. Przypisanie Skarbowi Państwa odpowiedzialności deliktowej, jak wskazał Sąd Najwyższy, wymaga wykazania przez powoda przesłanek tej odpowiedzialności. Powód winien zatem najpierw wykazać szkodę doznaną na skutek niemożliwości zrealizowania swego prawa, pozostającą w normalnym związku przyczynowym z deliktem Skarbu Państwa. Szkodą taką mogłyby być strata lub utracona korzyść (art. 361 § 2 k.c.), przewyższająca wysokość rekompensaty, jaka przysługuje uprawnionemu na podstawie wymienionej ustawy z 2005 r., będąca normalnym następstwem (art. 361 § 1 k.c.) niemożliwości skorzystania z prawa do zaliczenia (uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2009 r., sygn. akt III CSK 13/09).

Należy także przychylić się do wyrażonego w judykaturze stanowiska, że dla spraw objętych reżimem cyt. ustawy przewidziana jest droga postępowania administracyjnego, jednak samo ustalenie prawa własności ma charakter cywilnoprawny i żądanie takie może być dochodzone na drodze sądowej (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku – Wydział I Cywilny z dnia 23 lipca 2013 r., sygn. akt I ACA 333/13).

W przedmiotowej sprawie żądanie objęte pozwem, który został odrzucony zaskarżonym postanowieniem, dotyczyło zasądzenia od Skarbu Państwa – Wojewody (...) określonej kwoty jako rekompensaty tytułem zadośćuczynienia za mienie pozostawione („mienie zabużańskie”). Tym samym przedmiotem sprawy rozpatrywanej przez Sąd I Instancji

było dochodzenie rekompensaty w rozumieniu cyt. ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Zważyć przy tym należy, że powodowie powołali się na dwie wzajemnie wykluczające się decyzje administracyjne, nie zaś na tzw. bezprawie legislacyjne, które mogłoby teoretycznie stanowić tytuł do dochodzenia odszkodowania na drodze sądowej (por. uzasadnienie cyt. wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2008 r., sygn. akt I CSK 430/07).

Zgodnie z unormowaniami cyt. ustawy niezbędne jest potwierdzenie prawa do rekompensaty. Regulacja art. 5 cyt. ustawy przewiduje potwierdzanie prawa do rekompensaty na wniosek osoby ubiegającej się o potwierdzenie tego prawa w drodze decyzji właściwego wojewody, zaś art. 7 cyt. ustawy dotyczy dokonywania przez wojewodę, po wszczęciu postępowania, oceny spełnienia wymogów, o których mowa w art. 2, art. 3 i art. 5 ust. 1 i 2, na podstawie dowodów, o których mowa w art. 6 cyt. ustawy. Natomiast organem wyższego stopnia w sprawach, o których mowa w art. 5 ust. 3 i art. 7 ust. 2 cyt. ustawy, jest minister właściwy do spraw Skarbu Państwa (art. 9 cyt. ustawy).

W uzasadnieniu do projektu ustawy (druk sejmowy nr IV 3793) wskazano w sposób precyzyjny na założenia dotyczące trybu potwierdzania prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami państwa, przesądając o właściwości miejscowej wojewodów oraz o zasadzie dwuetapowego prowadzenia postępowania w sprawie potwierdzania uprawnień. Dla realizacji powyższych zadań zastrzeżona została droga postępowania administracyjnego, nie przewidziano zaś możliwości równoległego lub następczego skorzystania z drogi sądowej.

Zgodnie z ustaleniami poczynionymi przez Sąd Okręgowy w sprawie potwierdzenia prawa powodów do rekompensaty toczyło się postępowanie administracyjne.

Stąd przyjąć należało, że – w braku dopuszczalności drogi sądowej – pozew podlegał odrzuceniu.

W świetle przytoczonych powyżej okoliczności orzeczono jak na wstępie, oddalając zażalenie (art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.).